

4 Mannat

{biblink} 2 Mos 16

Frågan, vad mannat i öknen egentligen var, har sysselsatt många och besvarats på olika sätt. Det skulle föra ganska långt att granska de olika teorierna. För vårt syfte må det vara nog att konstatera, att Israels folk genom tiderna har bevarat minnet av att under den långa ökenvandringen ha blivit underbart bespisat genom detta manna, som låg på marken som rimfrost.

Jesus har själv givit oss en antydning om att mannat i Gamla testamentet symboliskt förebildar honom själv, Joh 6:30-35, Joh 48-51. Jf 1 Kor 10:3-4.

Benämningen "manna" är född ur en stor förundran. Israeliterna frågade: man hu? vad är det? Därav fick denna nya, okända föda namnet manna. Om Jesus har blivit profeterat, Jes 52:14, att man skulle häpna över honom och att orsaken till häpnad skulle vara att han, som gav sig ut för att vara HERRENS Smorde, kom i så ringa och oansenlig gestalt. Så var det ju också med mannat i öknen — vem skulle kunnat tro att dessa små korn, som låg likt rimfrost på marken, skulle kunna ge näring åt ett helt folk? Det var annorlunda än all annan föda. Så är också Jesus annorlunda än allt och alla andra. Man undrar över de kristna, som säger sig ha allt i honom. Kan det vara möjligt? Kan något gott komma från Nasaret? Joh 1:46. Ja, hur otroligt det än kan låta, så finner de kristtrogna att han och endast han kan tillfredsställa deras innersta och djupaste längtan. Detta är ett mysterium, en hemlighet, fördold för den som inte själv smakat på den. Därför talar den förhålligade Jesus i brevet till Pergamus' församlings ängel om "det fördolda mannat", Upp 2:17.

Det skall inte förnekas, att mannat också kan betyda Guds ord. I en del hem ser man ibland på väggen en liten korg med påskriften "Manna för Guds barn". Korgen innehåller en mängd små pappersrullar. Tar man upp en sådan och vecklar ut den, finner man på insidan ett bibelspråk. Detta bruk är ett av tecknen till att man i den kristna församlingen ofta uppfattar mannat som en symbol syftande på Guds ord. Detta är så mycket förklarigare, som Bibeln mer än en gång ger oss den kanske häpnadsväckande anvisningen, att Guds ord skall ätas. I Hes 2:8-3:3 berättas hur profeten Hesekiel fick befallning att äta en bokrulle som innehöll Guds ord. En liknande befallning får siaren Johannes i Upp 10:8-10. Profeten Jeremia säger i sitt samtal med Gud i Jer 15:16, att Herrens ord för honom blev hans spis och föda.

Denna syn på mannats symboliska betydelse står emellertid inte i strid med tolkningen av mannat som symbol av Kristus. Hela Bibeln är ju en bok som handlar om Kristus, och när Jesus stod i Nasarets synagoga med bibelboken i sin hand, läste profetian som handlade om honom själv och efter textläsningen sade till folket: "I dag är detta skriftens ord fullbordat inför edra öron", Luk 4:14-21, då var han på ett hemlighetsfullt sätt identisk med det ord från Gud som han nyss hade läst. Därför heter det i Johannes' evangelium inte bara att Jesus har det eviga livets ord, Joh 6:68, utan att han är Ordet, Joh 1:1-14.

Liksom Bibeln talar till oss om att vi måste äta Guds ord, dvs tillägna oss det så att det ingår en lika innerlig förening med hela vår varelse som den mat vi intar med vår kropp, så talar Jesus i Joh 6:48-66 om att de kristtrogna måste äta hans kött och dricka hans blod — ett tal som väckte sådan anstöt, att många av hans lärjungar för det talets skull drog sig ifrån honom. Oavsett huruvida Jesus i det ögonblick då talet hölls avsåg att syfta på nattvarden — något varom exegeter har olika åsikt — så har det tiderna igenom för den kristna församlingen haft något att säga härom. Och när man blir stilla inför de för många så arorden, gäller det att på en gång fatta dem så konkret, så materiellt, att Jesu närvaro i nattvarden blir verklig för oss, och likväl på samma gång ta oss till vara för den missuppfattning som invånarna i Kapernaum råkade ut för enligt Joh 6:52, Joh 6:59-60 och som föranledde Jesus till orden i Joh 6:63. Går man igenom Kasanjkatredalen i Leningrad, numera gudlöshetsmuseum, får man i en stor monter se bilder av kannibaliska måltider hos primitiva folk och får upplysningen, att de kristnas nattvard egentligen är samma sak. Men inte endast en statlig propaganda i ateistsamhället kan begå sådana misstag. Den fint bildade humanisten och läkaren Poul Bjerre gör sig i sin mot nattvarden riktade kritik skyldig till samma missförstånd. Vad som fattas dessa kritiker, är den andliga upplevelsen av nattvardens mysterium. Här kan man verkligen tala om det fördolda mannat.

I Konkordieformeln, som är en av de evangelisk-lutherska bekännelseskriterierna, görs följande uttalande: "Vi tro, lära och bekänna, att Kristi lekamen och blod på grund av den sakramentala föreningen med brödet och vinet mottagas icke blott andligen genom tron, utan även med munnen, dock icke på kapernaitiskt sätt, utan på övernaturligt och himmelskt vis". (Konkordieformeln, artikel VII.)

Ej sällan förekommer det under våra nattvardsgångar, att kören sjunger den latinska hymn som börjar med orden: Panis angelicus ... Dessa latinska ord betyder "änglabröd". Uttrycket är hämtat ur Ps 78:25, och verserna närmast före detta ställe visa tydligt, att änglabrödet är identiskt med mannat i öknen. Men samtidigt kan uttrycket "änglabröd" inte undgå att påminna oss om berättelsen om profeten Elias ensamma ökenvandring och om hur en ängel därunder räddade hans liv genom att ge honom bröd, ett bröd som gav honom styrka att gå i 40 dagar och 40 nätter, ända till Guds berg, 1 Kung 19:1-8.

Man kan säga, att nattvarden är syndernas förlåtelse. Man kan säga att den är ett synligt ord — och i så fall just ordet om förlåtelse. Man kan säga att nattvarden är en själens och kroppens förening med Kristus. Allt detta är bara olika uttryck för samma verklighet.

Mannat i öknen liknade rimfrost. Min mor brukade när vintern var kall och klar visa oss barn på rimfrosten som täckte varje kvist på träden och förvandlade telefonrådarna till skimrande festonger. Se på rimfrosten, sa hon, den är vitare än snön, den är ren och kan bara vara ren: skulle någon smuts komma vid den, faller den till marken och försvinner. Snö kan bli smutsig, i städerna blir den det fort. Och något smutsigare än smutsig snö kan man knappast tänka sig. Men rimfrosten — aldrig! Den talar till oss om Kristi rättfärdighet, om detta att få sina kläder gjorda vita i Kristi blod, Upp 7:14, och om den renhet som är vitare än snö, Ps 51:9.

Vi har redan läst om tabernaklet och templet, om Det Heliga och Det Allraheligaste. Vad var det som intog hedersplatsen i detta innersta rum? Det var förbundsarken, i vilken förvarades lagens tavlor med de stränga bud, som Jesus i bergspredikan gjorde ännu strängare, så att helighetskravet kom att stå fram i sin svindlande höghet.

Dessa stränga och klara bud utgjorde alltså hjärtpunkten i Det Allraheligaste. Men inte endast de. Det fanns något annat i förbundsarken därjämte, nämligen ett ämbar fyllt med manna, 2 Mos 16:32-34, Hebr 9:3-4. Där fanns alltså både kravet och kraften, både de stränga buden och den andliga mat som gör det möjligt att följa dem.

Ett par andra drag hos öknens manna, genom tiderna föremål för kristtrognas betraktelser, är dels att det måste samlas tidigt på morgonen, dels att det räckte till för alla. Båda dessa drag återfinns i 2 Mos 16. Att morgonen är bästa tiden för bönesamtal med Gud, inskärpes mer än en gång i Bibeln, t ex Jes 50:4, Ps 63:2, Ps 88:14, Ps 119:147, Ps 143:8, Luk 21:38.

Detta på morgonen insamlade manna kunde inte förvaras för framtida behov, 2 Mos 16:19-20. Att det i arken förvarade mannat stod sig, berodde alltså på ett under. Vad det övriga beträffar, måste var och en samla manna varje morgon. Symboliskt säger oss detta, att man inte kan leva på gammal nåd — man måste varje dag på nytt "äta hos Gud", såsom de gamle uttryckte det. Men man går aldrig förgäves i det ärendet. Herrens nåd är var morgon ny, Klag 3:22-23.

Och mannat räckte till för alla. Den som hade samlat mycket, hade intet till överlopps, och den som hade samlat litet, honom fattades intet. Hur detta var möjligt ifråga om öknens manna, är för oss okänt, men den symboliska innebörden är klar. En människa som på grund av stor arbetsbörda får mycket litet tid till andakt, får ändå tillräckligt för sitt behov, medan den som t ex som långvårdspatient har hur mycket tid som helst till förfogande likväl inte får till övermättnad. En gammal diakonissa, som i många år stått i ett övermänskligt krävande och jäktat arbete, blev en gång tillfrågad hur hon kunde få tid till andakt. Jag gör som svalan: få min föda i flykten, svarade hon.

När man i ett fromt judiskt hem firar sabbatens inbrott på fredagens kväll, ligger på bordet vid det tända sabbatsljuset två bröd. De finns där som påminnelse om att Israel under ökenvandringen aldrig behövde samla in manna på sabbaten: dagen före fick man alltid för två dagars behov. Vad detta innebär för den kristtrogne idag är lätt att se: Man behöver inte av ekonomiska skäl göra intet på vilodagens helgd: Herren förser de sina.

Arbetsuppgifter

1 Förutom vad som i kapitlet sägs om mannat, är även annat sagt i Bibeln. Det fanns tider, då Guds folk, Israel, tröttnade på mannat. Om man ser Israel som trons folk, var det inom själva folket som missnöjet började? Se 4 Mos 11:4. Visade sig folket immunt mot missnöjets smitta? Vilka jämförelser är det som gör missnöjet akut? 4 Mos 11:5.

2 Vilken överdrift ligger nära till hands för den som tröttnat på Guds ords manna? Jf 4 Mos 11:6 med 1 Mos 3:1. Vilken lärdom kan härav dras beträffande frestarens strategi?

3 Jämförelser mellan livet i Kristus och livet efter egen lust och vilja har ofta varit en frestelse för de fromma. Ett klassiskt exempel är Ps 73. Finn fler exempel i Gamla och Nya testamentet.

4 Undersök vad den fromme israeliten har haft för svar på sådana anfäktelser, t ex i Ps 73.

5 Bruket att på väggen ha en hängkorg med "manna för Guds barn" kan ha sina risker. Vilka? Finns inom gruppen positiva erfarenheter av ett sådant bruk?

6 När det av Joh 1:1-14 sker en identifiering av Jesus med Ordet, för detta oss in i ett sammanhang med både grekisk antik religionsfilosofi, särskilt den av Platon influerade, och det judiska tänkande som har sin främste företrädare i Filo av Alexandria, född omkr år 20 f Kr. Om tiden medger kan någon inom gruppen med hjälp av uppslagsböcker ge studiekamraterna en inblick i Platons och Filos tänkande, speciellt med hänsyn till begreppet Logos (grek lógos: ord). {/biblink}

7 Tag genom någon uppslagsbok reda på de olika slag av manna som nutida erfarenhet känner.

Sven Danell: GAMMALTESTAMENTLIGA SYMBOLER

